

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

XI kadencja

Zapis stenograficzny

z posiedzenia
Komisji Praw Człowieka
i Praworządności (6.)

7 lutego 2024 r.

Porządek obrad:

1. Rozpatrzenie „Sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w roku 2022 za okres od dnia 1 stycznia do 31 grudnia 2022 r.” (druk senacki nr 1095 X kadencji).
2. Rozpatrzenie „Raportu z wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przez Polskę za 2022 r.”.

(Początek posiedzenia o godzinie 8 minut 33)

(Posiedzeniu przewodniczący przewodniczący Marcin Karpiński)

**PRZEWODNICZĄCY
MARCIN KARPIŃSKI**

Dzień dobry państwu.

Nazywam się Marcin Karpiński. Jestem przewodniczącym Komisji Praw Człowieka i Prawo-
rzędności.

Gorąco i serdecznie witam państwa na szóstym posiedzeniu naszej komisji.

Na podstawie podpisanej listy obecności stwierdzam prawomocność obrad.

Proszę państwa, dzisiaj w porządku naszego posiedzenia mamy 2 punkty. Najpierw rozpa-
trzymy „Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
w roku 2022 za okres od dnia 1 stycznia do 31 grudnia 2022 r.”, a za godzinę „Raport z wykonania
wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przez Polskę za 2022 r.”.

Witam wszystkich członków komisji.

Chciałem także gorąco i serdecznie powitać naszych dzisiejszych gości. Nasze zaproszenie
przyjęła ministra do spraw równości, pani Katarzyna Kotula – witam panią serdecznie. Jest z nami
także z pani Magdalena Dropek i pan Dawid Dobrogowski z Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.
Jest także pani Anna Siwierska z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej – witam pa-
nią. Biuro Rzecznika Praw Dziecka reprezentuje pan Piotr Bogacki – witamy pana. Jest z nami
inspektor Robert Kumor z Komendy Głównej Policji – dzień dobry oraz pani nadkomisarz Marta
Świnecka – witamy.

Fundację „Dajemy Dzieciom Siłę” reprezentuje pani Justyna Podlewska – dzień dobry. Nie-
zmiernie miło i serdecznie witam przedstawicieli Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego,
którzy będą się przyglądać naszej dzisiejszej pracy. Witam opiekunkę, panią dr Katarzynę Grzelak-
-Bach, wraz ze studentkami z tego uniwersytetu: panią Weroniką Wróbel, panią Julią Aleksiewicz ,
panią Aleksandrą Kikowicz i panią Julią Oliszewską. Dzień dobry paniom.

Nie przedłużając, przejdziemy do rozpatrzenia sprawozdania. Tutaj z panią minister ustali-
łem, że przedstawi słowo wstępne. Prosimy na początku o małą prezentację, będziemy wdzięczni.
Zapraszam, Pani Minister.

**MINISTER DO SPRAW RÓWNOŚCI
KATARZYNA KOTULA**

Bardzo dziękuję.

Panie Przewodniczący! Szanowni Państwo!

Słowem wyjaśnienia, w toku przedłożonej ustawy o działach, która będzie wkrótce proce-
dowana w Sejmie, kompetencje byłego biura rzeczniczki do spraw równego traktowania, która

umocowana była w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, zostaną przeniesione do powstających 2 nowych departamentów, czyli departamentu równości i przeciwdziałania przemocy domowej, które będą w zakresie mojego działania. Jako ministra konstytucyjna, ministra do spraw równości jestem umocowana w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów. My wciąż jesteśmy w toku prac organizacyjnych, jeśli chodzi o przenoszenie tych kompetencji, a także w trybie organizacyjnym, jeśli chodzi o tworzenie nowych komórek. Ten proces potrwa jeszcze około miesiąca, maksymalnie ok. 6 tygodni. Oczywiście ustawa musi przejść przez Sejm, musi przejść przez Senat, musi zostać podpisana przez prezydenta. I te zapisy kompetencyjne w tej ustawie się znajdują. Od początku, czyli od momentu powołania ministry do spraw równości, próbujemy w taki sposób łączyć tę pracę. Jest ze mną pani dyrektor biura pełnomocniczki rządu do spraw równego traktowania, która pracowała w tym biurze przez ostatnie 2 lata. Tak więc w zakresie jej kompetencji także był nadzór nad tymi sprawozdaniami. W związku z tym to właśnie my dzisiaj to sprawozdanie za 2022 rok państwu prezentujemy.

Pani dyrektor będzie też gotowa odpowiadać na państwa pytania, a jeśli będzie coś, czego nie wiemy, bo cały czas jesteśmy jeszcze na etapie sprawdzania nie tylko sprawozdań, ale też różnych działań, idziemy krok po kroku, po kolei, to oczywiście odpowiemy państwu na piśmie. Tak że zobowiązujemy się dzisiaj tutaj, że wszystkie odpowiedzi na państwa pytania na pewno w jakiejś formie zostaną udzielone.

Pozwolę sobie przejść do sprawozdania. Gdyby państwo mieli jeszcze jakieś inne organizacyjne pytania także do mnie, to jestem oczywiście dostępna zaraz po posiedzeniu komisji i możemy tutaj gdzieś na korytarzu porozmawiać.

Do opracowania corocznego sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie obliguje przepis art. 11 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, zgodnie z którym Rada Ministrów do 30 września każdego roku przekazuje sprawozdanie do Sejmu i Senatu. Sprawozdanie zawiera opis realizowanych przez resorty, samorządy i trzeci sektor działań, dane dotyczą infrastruktury przeciwpomocowej oraz osób objętych wsparciem. Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2022 zawiera opis działań realizowanych zgodnie z postanowieniami programów w 4 głównych obszarach: profilaktyka i edukacja społeczna, ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie, podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Chciałabym tutaj zaznaczyć, że w obecnym stanie prawnym, zgodnie ze zmianami uchwalonymi przez Sejm 9 marca 2023 r., używamy nowego nazewnictwa, a więc – o tym wszyscy państwo wiedzą – przeciwdziałanie przemocy domowej, ale ponieważ omawiany dokument jest z roku 2022, stosujemy nomenklaturę zawartą w krajowym programie na rok 2022, żeby zachować spójność.

Najważniejsze działania realizowane w roku sprawozdawczym w ramach Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2022, w pkt 1, czyli działania o charakterze profilaktycznym. Chcemy przypomnieć, że w 2022 r. na zlecenie Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej Agencja Reklamowa Radna sp. z o.o. przeprowadziła ogólnopolską kampanię społeczną „Nie otwieraj drzwi PRZEMOCY”, której głównym celem było podniesienie świadomości społeczeństwa i uwrażliwienie go na zjawisko przemocy domowej oraz przyczynienie się do podniesienia poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy. Tematyka realizowanej kampanii dotyczyła przeciwdziałania przemocy domowej, w okresie niepokojów społecznych wywołanych wojną w Ukrainie, kryzysem gospodarczym oraz trwającego zagrożenia epidemią COVID-19, wpisując się w działania mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa wszystkich osób. W ramach kampanii społecznej ministerstwo zleciło wyprodukowanie krótkiej formy filmowej i radiowej oraz wyprodukowanie materiałów informacyjnych w postaci plakatów, ulotek i broszur, które za pośrednictwem wojewodów zostały przekazane do wszystkich ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie.

Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej na przeprowadzenie ogólnopolskiej kampanii społecznej wydatkowało środki w wysokości 155 tysięcy 186 zł. Ponadto w ramach działań profilaktycznych w 2022 r. Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej zorganizowało ogólnopolską

konferencję pn. „Nie otwieraj drzwi PRZEMOCY”, podczas której omówiono zmianę w systemie przeciwdziałania przemoc domowej dokonaną zarówno przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, jak i przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Konferencja odbyła się w formie hybrydowej, stacjonarnie, jak również online. Do uczestnictwa w formie stacjonarnej zaproszeni zostali przedstawiciele wydziałów polityki społecznej urzędów wojewódzkich, przedstawiciele regionalnych ośrodków polityki społecznej oraz członkowie zespołu monitorującego do spraw przeciwdziałania przemoc w rodzinie. Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej na organizację ogólnopolskiej konferencji wydatkowało środki w wysokości 46 tysięcy 813 zł 80 gr. Będziemy oczywiście weryfikować efektywność, racjonalność i gospodarność tej kampanii i o tych efektach państwa poinformujemy.

Jeśli chodzi o działania o charakterze interwencyjnym w ramach procedury „Niebieskiej Karty”, zgodnie z postanowieniami krajowego programu wszystkie służby zobligowane są do działań interdyscyplinarnych w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty”. W 2022 r. procedurę wszczęto w 83 tysiącach 196 przypadkach i było to nieznacznie więcej w porównaniu do roku 2021, bo o 1 tysiąc 104 przypadki więcej. W 2021 r. wszczęto procedurę w 82 tysiącach 92 przypadkach. Analizując dane dotyczące procedury „Niebieskiej Karty”, stwierdzić należy, że na przestrzeni lat liczba wszczynanych procedur utrzymuje się na stałym poziomie, można zauważyć jedynie niewielkie odchylenia. W dalszym ciągu najwięcej procedur wszczynanych jest przez Policję, następnie przez ośrodki pomocy społecznej, najmniej procedur inicjuje ochrona zdrowia i oświata.

Placówki świadczące pomoc osobom doznającym przemoc domowej. W ramach obszaru dotyczącego sposobów pomagania osobom doznającym przemoc domowej warto zwrócić uwagę na prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla osób doznających przemoc domowej, których na terenie kraju w okresie sprawozdawczym funkcjonowało łącznie 37. W 2022 r. z tej formy wsparcia skorzystało 5 tysięcy 47 osób, w tym z miejsc całodobowych 1 tysiąc 462 osoby. Specjalistyczne ośrodki wsparcia dla osób doznających przemoc domowej nie są jedynymi placówkami, w których schronienie i profesjonalną pomoc mogą uzyskać osoby doznające przemoc domowej. Na terenie kraju funkcjonują ponadto ośrodki interwencji kryzysowej, domy dla samotnych matek i kobiet w ciąży oraz inne ośrodki wsparcia. W okresie sprawozdawczym z usług tych podmiotów skorzystało 21 tysięcy 29 osób, w tym z pomocy całodobowej 2 tysiące 214 osób. Działania skierowane do osób stosujących przemoc domową obejmują oczywiście prowadzenie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową. Z tych programów korekcyjno-edukacyjnych w okresie sprawozdawczym skorzystało 9 tysięcy 853 sprawców. W tym działaniu odnotowujemy znaczny wzrost w porównaniu z rokiem 2021 o 1 tysiąc 644 osoby. I jest to dobry prognostyk w kontekście konieczności rozwoju tej formy wsparcia.

Jeśli chodzi o prowadzenie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową, z programów psychologiczno-terapeutycznych w 2022 r. skorzystało 1 tysiąc 162 osoby. Jest to w dalszym ciągu wartość niezadowalająca. Ale po pierwsze, ten rodzaj terapii nie może być kierowany do wszystkich sprawców, raczej do tych, którzy już znają przyczyny i mechanizmy swoich zachowań, a po drugie, nadal należy uznawać, że jest to stosunkowo nowa forma wsparcia, która obowiązuje tylko na podstawie postanowień krajowego programu od 2014 r. Programy korekcyjno-edukacyjne są obecne w ustawie od 2006 r. W uchwalonych zmianach legislacyjnych programy psychologiczno-terapeutyczne zostały wpisane do przepisów ustawy, co bez wątpienia zwiększy ich rangę i da możliwość rozwoju tej formy wsparcia. Przy okazji warto również wskazać, że prowadzone narzędzia i metody w nowej ustawie, bardziej mobilizujące osoby stosujące przemoc domową do uczestnictwa w programach, w tym zmiany w kodeksie wykroczeń i sankcje za uporczywe uchylenia się od uczestnictwa w programach, powinny przyczynić się do konsekwentnego przywracania prawidłowych relacji w środowisku domowym dotkniętym przemocą.

Ostatnie działania wynikające z krajowego programu to podnoszenie kompetencji przedstawicieli służb realizujących procedurę „Niebieskiej Karty”. Biorą oni udział w szkoleniach zorganizowanych przez marszałków województw. W okresie sprawozdawczym za rok 2022 w szkoleniach wzięło udział 3 tysiące 215 osób i jest to w porównaniu do roku 2021 spadek o 365 osób.

Jeśli chodzi o finansowanie Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za rok 2022, zgodnie z załącznikiem nr 1 do Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na realizację zadań zaplanowane zostały środki w wysokości 24 miliony 65 tysięcy 900 zł. W ciągu roku w związku ze zgłoszonymi potrzebami dokonano zwiększenia o kwotę 1 milion 100 tysięcy zł, co oznacza, że łącznie na działania programowe w 2022 r. przeznaczono kwotę ogółem 25 milionów 165 tysięcy 900 zł. Ogółem plan wydatków po zmianach na koniec 2022 r. w rozdziale 85205 wyniósł 24 miliony 532 tysiące zł i został wykonany na poziomie kwoty 23 miliony 985 tysięcy zł, tj. w 98%. Wykonanie planu wydatków z roku 2022 stanowiło w tym rozdziale kwalifikacji wydatków 110% poziomu wykonania za rok 2021.

Dodatkowo w ramach budżetu ministra rodziny i polityki społecznej wydatkowano środki w wysokości 46 tysięcy 813 zł na organizację wspomnianej wcześniej ogólnopolskiej konferencji „Nie otwieraj drzwi PRZEMOCY” oraz 155 tysięcy 186 zł na organizację kampanii społecznej pod tą samą nazwą.

Ponadto Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej realizowało w 2022 r. Program Osłony pn. „Wpieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”. W ramach programu zaplanowano środki w wysokości 3 miliony zł, a wydatkowano 2 miliony 974 tysiące zł, tj. 99,1% planu, obejmując wsparciem finansowym podmioty wszystkich szczebli samorządu terytorialnego. Program realizowano w ramach trybu konkursowego.

Jeśli chodzi o rekomendacje i wnioski po analizie zrealizowanych zadań w ramach krajowego programu w roku 2022, należy stwierdzić, że w dalszym ciągu wskazane jest kontynuowanie intensywnych działań wynikających z obowiązków nałożonych przez krajowy program na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej i wsłuchiwanie się w debatę publiczną oraz opinie specjalistów pracujących bezpośrednio z osobami doznającymi przemocy i stosującymi przemoc. Po wprowadzonych zmianach w systemie przeciwdziałania przemocy domowej zarówno na szczeblu centralnym, jak i przede wszystkim za pośrednictwem wojewodów należy monitorować sposób wdrażania w praktyce nowych przepisów prawa i zadbać o prawidłową realizację zadań przez jednostki samorządu terytorialnego. Dotyczy to zarówno przepisów ustawy, która obowiązuje od czerwca 2023 r., wydanych na jej podstawie 10 aktów wykonawczych, a także postanowień Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024–2030.

Zanim przystąpimy do pytań, chciałabym jeszcze raz na koniec podkreślić, że po przyjęciu ustawy o działach będziemy oczywiście zarówno planować analizę rządowego programu, jak i przedstawiać rekomendacje zmian. Będziemy na pewno z państwem się konsultować i spotykać. Chcemy jednak poczekać na zakończenie procedowania ustawy o działach, do momentu podpisania ustawy przez prezydenta. Ale już teraz jesteśmy do państwa dyspozycji. Dziękuję bardzo.

PRZEWODNICZĄCY
MARCIN KARPIŃSKI

Dziękuję bardzo, Pani Ministro.
Czy ktoś z zaproszonych gości chciałby zabrać głos? Nie.
A czy ktoś z państwa senatorów chciałby zabrać głos?
(Wypowiedź poza mikrofonem)
Proszę bardzo, Pani Senator.

SENATOR
JOANNA SEKUŁA

Dziękuję bardzo, Panie Przewodniczący.
Pani Ministro, chciałabym zapytać o temat, który 6 miesięcy temu, bo już tyle czasu upłynęło, wywołał bardzo wielkie nadzieje wśród wszystkich działaczy społecznych, a dotyczy on standardów ochrony małoletnich. Ponieważ zbliża się szesnasty, a to jest właśnie termin, kiedy te standardy

powinny zacząć obowiązywać, chciałabym zapytać, czy macie państwo u siebie, w ministerstwie czy też w komórce w KPRM, w zależności od tego, jak to na razie będziemy nazywać, informację o tym, na jakim poziomie jest wdrożenie tego przepisu, czy zgłaszają się organizacje, które potrzebują wsparcia. I w jakim stopniu pani zdaniem, Pani Ministro, te standardy rzeczywiście wpłyną na poprawę bezpieczeństwa dzieci w rodzinie? Dziękuję.

**MINISTER DO SPRAW RÓWNOŚCI
KATARZYNA KOTULA**

Bardzo dziękuję, Pani Senator, za to pytanie. My jeszcze nie posiadamy takich informacji. Będziemy je zbierać we współpracy z Ministerstwem Sprawiedliwości i nową rzeczniczką praw dziecka. Ja chciałabym powiedzieć od siebie, że bardzo się cieszę, że ustawę lex Kamilek udało się uchwalić. Jest tam wiele dobrych przepisów, o które także jako posłanka IX kadencji walczyłam. Są to zarówno przepisy analogiczne do procedury Serious Case Review, czyli analiza przypadków śmiertelnych, jak i standardy ochrony dzieci, nad którymi pracowała i o które przecież apelowała przez wiele lat Fundacja „Dajemy Dzieciom Siłę”. Chciałabym zaznaczyć, że wszystkie zapisy ustawy lex Kamilek właściwie udało się wprowadzić ponad politycznymi i partyjnymi podziałami. To pokazuje, że jeśli chodzi o dobro dzieci i nowe standardy ochrony dzieci, mam nadzieję, w ramach tej współpracy będziemy te działania wspólnie monitorować. Ale chętnie odpowiemy pani na to pytanie na piśmie.

Tak jak mówiłam, jesteśmy przed spotkaniem z rzeczniczką praw dziecka. Wiemy, że te procedury zostaną wkrótce wdrożone, ale jeszcze przez pół roku nie będzie żadnych sankcji w przypadku niewprowadzenia tych procedur, co daje oczywiście wielu np. placówkom edukacyjnym czas na przygotowanie się. W mojej ocenie one znacząco podniosą, jeśli zostaną wdrożone i będą przestrzegane, poziom bezpieczeństwa dzieci. Tutaj oczywiście podstawą jest także edukacja, ale liczę na to, że standardy ochrony dzieci będą czymś więcej niż tylko takim surowym zapisem i przyczynią się także do tego, że więzi budowane pomiędzy rówieśnikami i pomiędzy nauczycielami oraz rówieśnikami w szkole będą po prostu budowane na wzajemnym zaufaniu. I właśnie takie zadanie też upatruję w standardach ochrony dzieci, żeby nie patrzeć na nie tylko jako na suche procedury. Mam nadzieję, że to będzie oznaczało, że za rok, kiedy będziemy mogli ocenić, w jakim stopniu te standardy ochrony dzieci działają, zwiększy się świadomość dzieci, świadomość nauczycieli, wszystkich pracowników oświaty w zakresie tego, że te standardy mogą się przyczynić do wcześniejszego wykrywania przemocy, zwiększą też świadomość dzieci. Wierzę w szczerą zaangażowanie, a, tak jak mówię, jesteśmy przed międzyresortowym spotkaniem w sprawie tych standardów. I raz jeszcze podkreślam, że dobrym prognostykiem było to, że udało je się uchwalić ponad politycznymi podziałami. Mam nadzieję, że także w ten sposób będziemy na nie patrzeć, kiedy będziemy sprawdzać, jak one zostały wdrożone, czy one działają, bo tutaj, jak rozumiem, sankcje są potrzebne, ale trzeba też dać m.in. placówkom oświatowym czas na wdrożenie, na nauczenie się tych procedur i czas na edukację wszystkich osób, które są w te procedury zaangażowane. Dziękuję.

**PRZEWODNICZĄCY
MARCIN KARPIŃSKI**

Dziękuję.
Proszę.

**SENATOR
BARBARA ZDROJEWSKA**

Dziękuję bardzo.
Pani Minister! Szanowni Państwo!

Ja chciałabym poprosić panią minister o kilka słów w odniesieniu do przyszłości, bo to jest sprawozdanie za 2022 r., o którym już troszeczkę zapomnieliśmy. Ja co prawda miałabym pytanie, czy były robione jakieś badania dotyczące np. tego, o czym się bardzo dużo mówi, czyli wzrostu przemocy w rodzinie w czasie pandemii. Czy w ogóle prowadzono jakieś badania na ten temat? Bo myślę, że to jest kwestia przygotowania się, bo być może, oby nie, mamy przed sobą kolejne pandemie i trzeba się do nich po prostu lepiej przygotować m.in w takiej dziedzinie.

I drugie pytanie. Chciałam poprosić panią minister, żeby spojrzęła pani troszeczkę do przodu. Tutaj mówiła pani, że będzie wymagana współpraca z tym ministerstwem, z tamtym ministerstwem. My mamy od zawsze, niestety, od kiedy pamiętam, w mniejszym lub większym stopniu Polskę resortową, tzn. każdy resort się zajmuje, ale problemy nie są rozwiązywane kompleksowo, a nie zawsze jest tak, że w jednym resorcie czy jednej osobie udaje się te wszystkie problemy załatwić.

I jeszcze prośba ode mnie. Mówiła pani trochę o konferencji. Ja oczywiście nie jestem przeciwniczką konferencji, zwłaszcza kiedy konferencje wiążą się z różnego rodzaju spotkaniami ze środowiskami. Ale przez ostatnie lata miałam wrażenie, że mieliśmy trochę różnych takich konferencji i że często to jest takie udawanie, że naprawdę wzięliśmy się za program. Konferencje to jest kwestia trochę piarowa, trochę podsumowująca pewne działania, a na bieżąco powinny być realizowane kolejne punkty pracy. I proszę, żeby pani powiedziała, jakie pani ma pomysły, jakie pani ma pomysły na przyszłość. Dziękuję bardzo.

**MINISTER DO SPRAW RÓWNOŚCI
KATARZYNA KOTULA**

Bardzo dziękuję za to obszerne pytanie. Bardzo dziękuję za tę uwagę. Nie chcę tutaj mówić, że jesteśmy sceptyczni wobec tej konferencji, która się odbyła, ale, tak jak mówiłam, będziemy jednak weryfikować jej efektywność, racjonalność i gospodarność tej kampanii. Oczywiście w moim odczuciu kampania społeczna to jest coś, czego nam bardzo brakowało przez ostatnie 4 lata, w bardzo szerokim zakresie, nie tylko jeśli chodzi o większe zaangażowanie, które w mojej ocenie jest możliwe czy też było możliwe, biura pełnomocniczki rządu do spraw równego traktowania we wspieraniu kampanii społecznych istniejących dzięki np. Fundacji „Dajemy Dzieciom Siłę”. To jest fundacja, która regularnie takie kampanie prowadzi, która także przygotowuje raporty, za które bardzo dziękujemy, bo ja się nimi od lat posiłkuję, jeśli chodzi o wiedzę w tym zakresie. Mogę obiecać, że będziemy dążyć do tego, żeby zaangażowanie naszych nowych departamentów było większe, żeby więcej środków było przeznaczane na kampanie dotyczące przemocy i żeby one przede wszystkim były skuteczne, żebyśmy nie powielali mechanizmów, zgadzam się, o których pani mówi. Czasami najłatwiej jest zorganizować konferencję, a potem trudno jest ocenić, w jakim stopniu ona rzeczywiście do wszystkich osób dotarła. Ale chcemy tę wiedzę też weryfikować od dołu. Taki jest mój plan przede wszystkim. Będę się spotykać z przedstawicielami zarówno Policji, jak i ośrodków pomocy społecznej, także na najniższych szczeblach, żeby zobaczyć, jakie problemy są w różnych regionach Polski, jakie są wyzwania, jakich zmian tak naprawdę potrzebują różne instytucje, żeby program był spójny, kompatybilny. Bardzo ważne jest to, co pani powiedziała, i mam nadzieję, że tak to będzie wyglądało, taka jest też moja wizja, żeby resorty się dostrzegały, żeby na bieżąco nawzajem się informowały, żeby ze sobą współpracowały, bo tylko takie zmiany są możliwe.

Zapisałam część pytań. Pani dyrektor odpowie na pytanie, czy były przeprowadzone badania dotyczące wzrostu przemocy w czasie pandemii, a ja jeszcze dopowiem, jeśli coś nie zostanie powiedziane. Dziękuję bardzo.

Zapraszamy też oczywiście do regularnego kontaktu. Tak jak mówię, w przeciągu miesiąca już formalnie, mam nadzieję, będziemy mogli działać. Będziemy państwu prezentować takie nowe otwarcie, więc liczę na przychylność pana przewodniczącego. Będziemy chętni, żeby to nowe otwarcie przedstawić i trochę więcej państwu opowiedzieć, bo niektórych rzeczy nie chcielibyśmy jeszcze dzisiaj zdradzać. Dziękuję.

ZASTĘPCA DYREKTORA DEPARTAMENTU POLITYKI DEMOGRAFICZNEJ
W MINISTERSTWIE RODZINY, PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

ANNA SIWIERSKA

Dziękuję, Pani Ministro.

Szanowny Panie Przewodniczący! Wysoka Komisjo!

Nawiązując do pytania dotyczącego badań, w myśl już teraz Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024–2030 ministerstwo co 2 lata przeprowadza badanie na zmianę z konferencją. I tak w 2019 r. ministerstwo przeprowadziło badanie pod nazwą „Skuteczność oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie”, 2 lata później była „Ogólnopolska diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie wobec dzieci”, a w 2022 r. przeprowadzono taką diagnozę wobec osób starszych i niepełnosprawnych. Idąc tym wyznaczonym przez rządowy program trybem, w tym roku również będzie przeprowadzone badanie i jesteśmy jak najbardziej otwarci na propozycje tematów, które można by zbadać. Mamy na ten cel również przeznaczone środki.

Jeżeli chodzi o dalszą część pytania dotyczącą planowanych działań, chciałabym zwrócić uwagę na zmianę krajowego programu przeciwdziałania przemocy domowej na rządowy długoletni program opracowany w perspektywie 7-letniej, w ramach którego środki na przeciwdziałanie przemocy zostały ponaddwukrotnie zwiększone, czyli teraz jest 50 milionów 50 tysięcy zł, dotychczas było 24 miliony 896 tysięcy zł. Planujemy dofinansowanie w każdym z obszarów, które zostały wskazane w krajowym programie. Przewidujemy np. utworzenie 3 dodatkowych specjalistycznych ośrodków wsparcia dla osób doznających przemocy domowej. Zwiększono bieżące środki na utrzymanie istniejących już ośrodków. Planujemy wzrost dofinansowania realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych i psychologiczno-terapeutycznych, jak również wzrost środków wydatkowanych na szkolenia organizowane przez wojewodów. Te działania w ramach programu są nowe, weszły w życie w tym roku, więc w przyszłorocznym sprawozdaniu będziemy analizować, czy wprowadzone zmiany dobrze funkcjonują, gdzie należy jeszcze dodać pieniędzy, gdzie są jeszcze jakieś braki. To tyle, jeśli chodzi o działania na arenie krajowej.

Jeśli chodzi o arenę międzynarodową, to, tak jak pani ministra tutaj mi daje znać, należałoby powiedzieć...

(Minister do spraw Równości Katarzyna Kotula: Ja też zaraz dopowiem. Proszę.)

To może proszę, Pani Minister.

MINISTER DO SPRAW RÓWNOŚCI

KATARZYNA KOTULA

Jeśli chodzi o działania na arenie międzynarodowej, to jedną z pierwszych moich decyzji, formalnie jako ministry do spraw równości, była zmiana stanowiska Polski w odniesieniu do dyrektywy unijnej, dyrektywy antyprzemocowej – właściwie od wczorajszego wieczoru to jest chyba już taka potwierdzona informacja, którą możemy przekazać – która będzie wdrażana. Będziemy mieć 3 lata na wdrożenie dyrektywy od czasu opublikowania jej w unijnym dzienniku ustaw. Bardzo się cieszymy, że udało się zmienić stanowisko, które było negatywne. To negatywne stanowisko związane było także z art. 5 i prezydencja belgijska zdecydowała, żeby nie zawierać w dyrektywie tego artykułu. Art. 5 dotyczył zmiany definicji zgwałcenia. Niezależnie od tego, że art. 5 w tej dyrektywie nie będzie, a stanowisko Polski jest już teraz, rekomendacja z mojej strony była pozytywna i została przyjęta przez komitet stały do spraw Unii Europejskiej jako pozytywne, wiemy, że Klub Parlamentarny Lewicy, jedna z posłanek Lewicy, która od lat działa w tym obszarze, Anita Kucharska-Dziedzic, planuje złożyć projekt ustawy dotyczący zmiany definicji zgwałcenia.

Jeśli chodzi o planowane działania, kilka dni temu mieliśmy spotkanie z przedstawicielkami Feminoteki. Rozmawiamy o przemocy seksualnej. Mamy wrażenie, że wciąż jest taki obszar, w którym pilne zmiany są potrzebne. Wiemy też, że część osób, przedstawicieli strony społecznej pracuje nad propozycjami legislacyjnymi dotyczącymi przede wszystkim pomocy, pomocy medycznej, ale także

procedur, jeśli chodzi o przypadki przemocy seksualnej. Myślę, że jest to kwestia kilku tygodni, kiedy będziemy mogli wspólnie ze stroną społeczną rozmawiać o propozycjach, o tym, w jakim stopniu możliwe będzie ich wdrożenie. Badamy, nie ukrywam, też różne międzynarodowe systemy wsparcia osób doświadczających przemocy seksualnej. W raporcie wskazano – nie wiem, czy państwo go wnikliwie czytali – że w 2022 r. w przypadku przemocy seksualnej oraz przemocy ekonomicznej, o której też przecież przez lata się nie mówiło, odnotowano znaczny wzrost w stosunku do 2021 r. Jeśli chodzi o przypadki przemocy seksualnej, nastąpił wzrost o 710 przypadków, tj. prawie 170%. To nam pokazuje, że w planowanych działaniach obszar przemocy seksualnej powinien pozostać w sferze naszego zainteresowania. Oczywiście warto tutaj nadmienić, że na najbliższym posiedzeniu Sejmu, o ile się nie mylę, w piątek w harmonogramie prac zaplanowany jest projekt obywatelski „Tak dla rodziny, nie dla gender”, który jednoznacznie jest przeciwny konwencji stambulskiej. Będziemy zajmować stanowisko w tej sprawie, ale też chciałabym zaznaczyć, że wciąż są takie głosy i są przedstawiciele, w mojej ocenie, fundamentalistycznych organizacji, które próbują pokazać, że konwencja stambulska nie była nam potrzebna. Ona nie tylko była nam potrzebna, ale także potrzebujemy kolejnej dyrektywy, którą mam nadzieję, w przeciągu kolejnych lat będziemy wdrażać. W nowej dyrektywie akcenty też są położone na nowe formy przemocy, chociażby cyberprzemocy. To też jest jeden z tematów, o którym planujemy rozmawiać w czasie polskiej prezydencji, choć wciąż wydaje się być to temat niszowy. To będzie być może jedna z naszych propozycji, bo jesteśmy na etapie decyzyjnym, żeby to był temat w czasie polskiej prezydencji, o którym chcielibyśmy rozmawiać nie tylko w kontekście szans i zagrożeń w aspekcie równości, ale także jako o jednym z obszarów, jeśli chodzi o zagrożenia w obszarze przemocy. Dziękuję.

PRZEWODNICZĄCY
MARCIN KARPIŃSKI

Proszę.

SENATOR
BARBARA ZDROJEWSKA

Bardzo dziękuję za odpowiedzi na pytania.

Wróć do badań, do jednego aspektu, o który pytałam. Nie chodzi mi tylko o badania zlecane przez ministerstwo, ale chodzi mi także o przeprowadzenie w ogóle diagnozy, czy my mamy naprawdę dogłębną wiedzę na temat przemocy w rodzinie w Polsce. Fajnie, że są jakieś programy 7-letnie itd., ale nie pójdziemy naprzód, jeżeli nie będziemy wiedzieli, nie będziemy mieli dobrej diagnozy. I tylko o to chciałam zapytać, czy planujecie państwo przeprowadzać taką diagnozę. Bo była pandemia. Ja pytałam tylko o jeden element, ale przecież mamy statystyki. Jak na razie mamy tylko część statystyk, bo to jest badane, i wiemy, że rośnie ilość samobójstw wśród dzieci. I te aspekty dotyczące... Tutaj słyszę, że nie wzrosła przemoc w rodzinie w czasie pandemii, tak bym mogła to trochę rozumieć, ale obawiam się, że nie mamy tego do końca zdiagnozowanego, dlatego że te przypadki przemocy ze względu na pandemię po prostu mogły nie być zgłaszane, bo wszystko się odbywało w czterech ścianach. Wiemy, że oceniano to w innych krajach i okazało się, że odnotowano wzrost w tym zakresie. Pandemia to tylko jeden z przykładów. Chciałam zachęcić do tego, żeby przeprowadzić taką diagnozę – chętnie bym wysłuchała przedstawicieli różnych ministerstw – która ma rzetelne podstawy naukowe, być może takie badania by robiono w jakichś ośrodkach uniwersyteckich w Polsce. Dziękuję bardzo.

MINISTER DO SPRAW RÓWNOŚCI
KATARZYNA KOTULA

Bardzo dziękuję.

Ja króciutko jeszcze dopowiem, że oczywiście będziemy się zwracać także do Ministerstwa Sprawiedliwości o współpracę w tym zakresie. Zgadzam się z panią, że taka diagnoza jest nam

potrzebna. Dziękuję bardzo, Pani Senator, za to pytanie. Warto, żebyśmy mieli analizę i diagnozę tego, jakie działania powinniśmy planować na takie sytuacje kryzysowe, a taką sytuacją kryzysową była pandemia. Ja oczywiście pozostając krytyczna w odniesieniu do wielu działań poprzedniego rządu i widząc naszą rolę jako, tak jak mówię, takiego organu, który będzie najpierw musiał dokonać dogłębnej analizy, będziemy i jesteśmy na etapie ustalania nowych dodatkowych środków, których w mojej ocenie brakowało właśnie na badania, właśnie na analizy. One w tym rządowym programie były przeznaczone na wiele różnych działań, ale to wciąż jest mało. Myślę, że w tym obszarze równości też częściowo przecież interdyscyplinarnie będziemy na tę przemoc patrzeć i będziemy się zwracać o dodatkowe środki na taką diagnozę.

Jeśli chodzi o jedną dobrą rzecz, która wtedy się wydarzyła, to też posłance Lewicy, posłance na Sejm IX kadencji, pani Anicie Kucharskiej-Dziedzic, należy się podziękowanie za to, że to dzięki jej naciskom procedura izolacji sprawcy została wtedy natychmiast wprowadzona. Nie wiem, czy państwo to pamiętają. To było coś, co mogło zadziałać natychmiastowo. Jak to działa, to jest trochę widoczne w tym bardzo szczegółowym raporcie. Ale też będziemy przyglądać się temu na przestrzeni kilku lat, najchętniej chciałabym w soczewce zobaczyć przynajmniej 2–3 lata całościowo, żeby móc ocenić, czy ta procedura działa, czy ona działała i była bardziej potrzebna tylko w tym momencie kryzysowym, czy też nie. Musimy szykować się, jak rozumiem, na różne scenariusze, bo nikt nie podejrzewał, że może nas spotkać pandemia, a przecież jednak to był dość długi czas i w zakresie działań antyprzemocowych był to bardzo specyficzny czas – potrzebne były natychmiastowe działania i natychmiastowe rozwiązania jak chociażby izolacja sprawcy. Kryzys zdrowia psychicznego szczególnie dzieci i młodzieży to jest jeden bardzo ważny element, którym zajmuje się też ministerstwo edukacji, wiceminister Paulina Piechna-Więckiewicz, która będzie organizowała takie okrągłe stoły wokół zdrowia psychicznego dzieci młodzieży. I o tym też będziemy rozmawiać.

Analiza przypadków śmiertelnych, czyli to, o czym mówimy w ustawie lex Kamilek, to był dla mnie jeden z najważniejszych obszarów. Sama też przygotowywałam jedną taką alternatywną ustawę i mam nadzieję, że wzorem Wielkiej Brytanii, gdzie odnotowano znaczący spadek, jeśli chodzi o te statystyki, po wprowadzeniu tej procedury będziemy obserwować taki sam trend. A jeśli ta procedura będzie działała, to też, tak jak mówię, będziemy czerpać z różnych rozwiązań systemowych, które funkcjonują w innych państwach. Wczoraj mieliśmy dobre spotkanie z panią ambasadorką Wielkiej Brytanii. Będziemy próbowali się kontaktować także z przedstawicielami innych państw, żeby rozmawiać dokładnie o systemach, o tym, w jaki sposób sobie z tą przemocą radzą, które rozwiązania legislacyjne są skuteczne i działają. Wtedy będziemy mogli własne programy też korygować. Ale patrzę z wielką nadzieją na nową dyrektywę, na te elementy, które w ramach jej wprowadzania też skutecznie będą nam pomagały w przeciwdziałaniu przemocy.

Jeszcze jedna sprawa. Wahałam się, czy to zaznaczyć, ale jednak ewidentnie ten raport wskazuje, że przemoc ma płęć, to jest to, o czym mówimy, że to najczęściej jednak kobiety są dotknięte przemocą. Będziemy też, mam nadzieję, przygotowywać raport w tej sprawie i pokazywać, jak te tendencje na przestrzeni ostatnich lat się zmieniały. W porozumieniu z Ministerstwem Sprawiedliwości chciałabym taki całościowy raport przedstawić za rok, patrząc już kilka lat do przodu, na rekomendacje na następne 5 lat, uwzględniając to, o czym pani mówiła, czyli właśnie takie sytuacje kryzysowe. Dziękuję.

(Wypowiedź poza mikrofonem)

PRZEWODNICZĄCY
MARCIN KARPIŃSKI

Pani Ministro, zacząłem liczyć te miesiące i rzeczywiście, jeżeli sprawozdanie ma się pojawić, zgodnie z ustawą, do końca września następnego roku, to przynajmniej w mojej ocenie jest to trochę długi czas. I w sumie zajmujemy się już historycznymi danymi. Wiadomo, w tej chwili jest okres przełomu, zmiana składu parlamentu, zmiana rządu. Nie wiem, czy pani podzieliłaby ten pogląd, czy zastanawialiście się państwo nad tym – oczywiście musiałyby nastąpić także zmiana

ustawy – czy by nie skrócić tego terminu tak, żeby, jeżeli to oczywiście jest możliwe, do końca czerwca następnego roku tego typu sprawozdania się pojawiały. Rozumiem, że bardzo wiele resortów i instytucji jest zaangażowanych w te sprawy, też jest to nie do końca mierzalne, bo przecież to są nie tylko ministerstwa, ale także Policja, ośrodki pomocy społecznej, szkoły. Ale zastanawiam się, czy tego by nie należało rozważyć.

Teraz odniosę się do spraw merytorycznie, nie tylko formalnie i organizacyjnie. Kwoty zawarte w raporcie nie są porażające, na przeciwdziałanie przemocy nie idą jakieś grube miliardy podług tego, co procedowaliśmy na ostatnim posiedzeniu, procedowaliśmy budżet państwa, gdzie trudno nam było nawet się tych zer doliczyć w niektórych działach. Tak że też tutaj już na takich danych historycznych bazujemy. A jak to teraz wygląda, jak to w odniesieniu do przyszłości wygląda? Szczególnie jest to istotne, że zajmujemy się problematyką, w odniesieniu do której, jeżeli chodzi o liczby, jest jeszcze pojęcie tzw. ciemnej liczby. Ile naprawdę jest takich przypadków przemocy, nikt nie wie, pewnie nikt się też tego nie dowie. Chodzi o to, o czym pani senator mówiła, żeby tę diagnozę poszerzać, żeby w jak największym zakresie dotrzeć do społeczeństwa. Bo podejrzewam, że wcześniej przemoc w rodzinie – tak to się nazywało – dzisiaj przemoc domowa jest to chyba jeden z największych problemów współczesnej Polski, Polek i Polaków. Dziękuję.

Proszę o krótką odpowiedź.

**MINISTER DO SPRAW RÓWNOŚCI
KATARZYNA KOTULA**

Ja zaraz poproszę panią dyrektor o odpowiedź. Zwiększenie środków jest oczywiście znaczące, ale zgadzam się z panem przewodniczącym, że wciąż jest zbyt małe. Te kwoty powinny być większe. Jak się analizuje bardzo szczegółowo ten raport, to widać, że – powiem bardzo kolokwialnie – część tych tematów jest po prostu liżnięta i te kwoty są tak małe, że tak naprawdę... O to pani senator też pytała. Chodzi o to, żeby kompleksowo dokonać analizy, diagnozy, dać rekomendację, ale żeby nie było szarej strefy, której być może nie widzimy. I te środki powinny być większe. Od razu powiem, że my będziemy przy okazji nowelizacji budżetu też wnioskować o wzrost. Ale na pewno, jeśli chodzi o przyszłoroczny budżet, po analizie będziemy się skupiać na tym, żeby dać jakieś rekomendacje. To nie jest duży budżet. On powinien być większy. W mojej ocenie idealnie byłoby, żeby na przyszły rok to było ok. 50 milionów, 50 milionów 500...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Tak, on jest 2 razy większy, ale wydaje się, że nasze zalecenia będą takie, żeby starać się o więcej środków na te działania. Będziemy oczywiście przygotowywać nasze rekomendacje, w jakich obszarach tego programu ten wzrost jest potrzebny.

Czy coś jeszcze?

(Głos z sali: Sprawozdawczość.)

To może poproszę panią dyrektor o odniesienie się do sprawozdawczości, bo to jest kwestia zbierania danych.

**ZASTĘPCA DYREKTORA DEPARTAMENTU POLITYKI DEMOGRAFICZNEJ
W MINISTERSTWIE RODZINY, PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ
ANNA SIWIERSKA**

Dziękuję, Pani Ministro.

Jeżeli chodzi o sprawozdawczość, to tutaj napotkalibyśmy problemy techniczne, jeżeli mielibyśmy wcześniej przedstawić to sprawozdanie, ponieważ ono się opiera na Centralnej Aplikacji Statystycznej. My jesteśmy teraz w trakcie reorganizacji, czyli przeniesienia całej komórki z jednego ministerstwa do Kancelarii Prezesa Rady Ministrów. Podmioty, które nam sprawozdają, to są wojewodowie, marszałkowie województw, ministerstwo rodziny, MSWiA, Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Edukacji i Nauki, Prokuratura Krajowa, Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji. Ten termin jest dla nas technicznie potrzebny, ale dzięki temu także jednostki zaangażowane będą miały

więcej czasu na realizację zapisów nie tylko nowego rządowego programu, ale też ustawy. Tak że z tych 2 powodów wolelibyśmy pozostać przy tym dotychczasowym terminie, aby lepiej zbadać zmiany, które wprowadziliśmy, a które są rewolucyjne, także ze względów finansowych. To wsparcie co prawda jest małe, co prawda potrzebne jest większe, ale i tak jeżdżąc do Brukseli, analizując sytuację z innymi krajami, stwierdzamy, że dwukrotny wzrost wydatków na przeciwdziałanie przemocy robi wrażenie.

(Minister do spraw Równości Katarzyna Kotula: Środków zawsze może być więcej.)

Zawsze to może wyglądać lepiej. Tak.

PRZEWODNICZĄCY
MARCIN KARPIŃSKI

Tak jest, dżentelmeni o pieniądzech nie rozmawiają. Widocznie my nimi nie jesteśmy, skoro o nich rozmawiamy.

Czy jeszcze ktoś z państwa chce zabrać głos? Jeśli nie, to będziemy tę część naszego posiedzenia powoli kończyć.

Dziękuję, Pani Minister.

(Minister do spraw Równości Katarzyna Kotula: Dziękujemy bardzo.)

Dziękuję państwu za uczestnictwo w tej części posiedzenia naszej komisji.

Ogłoszę za chwilę przerwę.

Jeżeli ktoś z państwa chce pozostać, to oczywiście serdecznie zapraszam.

Ogłaszam przerwę do 9.30.

(Przerwa w obradach)

PRZEWODNICZĄCY
MARCIN KARPIŃSKI

Witam po przerwie.

Wznawiam obrady.

Przed nami druga część naszego posiedzenia, poświęcona rozpatrzeniu raportu z wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przez Polskę w roku 2022.

Nasze zaproszenie przyjął i jest z nami sekretarz stanu, pan Władysław Teofil Bartoszewski. Ministerstwo reprezentują także pani Agnieszka Kozińska-Makowska i pani Anita Janusz. Po raz wtóry witam panią opiekun i panie studentki Uniwersytetu Stefana Kardynała Wyszyńskiego.

Ustaliliśmy na roboczo... Pan minister jako poseł o godzinie 10.00 musi być na głosowaniach, więc, nie przedłużając, oddaję państwu głos i zapraszam do szybkiej prezentacji oraz dyskusji.

SEKRETARZ STANU W MINISTERSTWIE SPRAW ZAGRANICZNYCH
WŁADYSŁAW TEOFIL BARTOSZEWSKI

Panie Przewodniczący! Wysoka Komisjo!

Dziękuję bardzo za zaproszenie na posiedzenie komisji praw człowieka Senatu.

Raport z wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przez Polskę jest przygotowywany dorocznie. Jeśli dobrze pamiętam, do tej pory był przygotowywany już 11 razy. Faktem jest, że prezentuje to Ministerstwo Spraw Zagranicznych, ale tak naprawdę są to rzeczy, które bardzo dotyczą Ministerstwa Sprawiedliwości, jak również innych resortów.

Wczoraj byłem na posiedzeniu międzyresortowego zespołu, obradującego pod przewodnictwem pana ministra Bodnara, który szczegółowo rozpatrywał sytuację kilkuset przypadków, które znajdują się Europejskim Trybunale Praw Człowieka. To są szalenie skomplikowane przypadki. My to wszystko prezentujemy, ale te sprawy są de facto prowadzone przez Ministerstwo Sprawiedliwości, bo dotyczą wymiaru sprawiedliwości i wyroków sądów w Polsce. W pracach uczestniczą

jednak wszystkie resorty, bo tam jest bardzo dużo koordynacji. To było, muszę powiedzieć, bardzo długie i interesujące spotkanie. Ja tutaj mogę przedstawić pewne podsumowanie, ale tam omawialiśmy, że tak powiem, przypadek po przypadku. To jest dość czasochłonne.

Raport, jak rozumiem, został dostarczony Wysokiej Komisji, więc ja go nie będę szczegółowo omawiał, bo to by trwało bardzo długo. W pewnym sensie ważne są trendy i to, jakich spraw te wyroki dotyczą. Jeśli chodzi o dane dotyczące postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka w ostatnich latach, to znacząco wzrosła liczba skarg do trybunału, tych, które dotyczą Rzeczypospolitej Polskiej. W roku 2016 tych skarg było w sumie 69, w roku 2022 – 337, a w roku 2023 – 419, więc jest tu znaczący wzrost. Dotyczyły one rozmaitych kwestii. Na początku dotyczyły przede wszystkim przewlekłości postępowania przygotowawczego oraz sądowego, i karnego, i cywilnego. Wszyscy zdajemy sobie sprawę z tego, jak długo trwają w Polsce przygotowania i jak długo trwają rozprawy. Znam to anegdotycznie. Znam cywilne sprawy sądowe, które trwają 20 lat, przeszły przez wszystkie...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Przeszły przez 3 kasacje w Sądzie Najwyższym i jeszcze nie są rozwiązane. Siłą rzeczy można się tutaj skarżyć i niektórzy korzystają z tej możliwości.

Oprócz tego są skargi dotyczące dyskryminacji osób LGBT, są skargi związane z funkcjonowaniem i organizacją wymiaru sprawiedliwości, z dostępem do sądu, z dostępem do zabiegu przerywania ciąży po ostatnich orzeczeniach Trybunału Konstytucyjnego itd.

Trend jest niestety taki, że od roku 2021 skokowo wzrosła liczba skarg do trybunału. Dotyczą one – to jest jedna z rzeczy, które były wczoraj dyskutowane w zespole w Ministerstwie Sprawiedliwości – spraw praworządnościowych. W tej chwili sytuacja jest skrajnie skomplikowana, gdyż część izb Sądu Najwyższego wydaje orzeczenia w jeden sposób, a 2 izby wydają orzeczenia w zupełnie odmienny sposób. I w związku z tym wszyscy skarżą się do trybunału, mówiąc, że właściwie nie wiadomo, czy sędzia jest sędzią, czy wydawane wyroki są wyrokami i które są obowiązujące, a które nie. To jest problem, nad którym pracują w tej chwili rozmaite resorty rządowe. To jest sprawa maksymalnie skomplikowana.

W ostatnim roku Europejski Trybunał Praw Człowieka wydał 117 orzeczeń, w tym 33 wyroki. Aż 84 decyzje zostały wykreślone z powodu zawarcia ugody, przedłożenia deklaracji jednostronnych albo z powodów formalnych. Koszty Polski w związku z postępowaniami przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka w ostatnich latach wynosiły: 3,5 miliona w 2022 r. i ponad 5 milionów w zeszłym roku. Łącznie mówimy o sumie ok. 25 milionów zł wypłaconych od 2016 r. Polakom, którzy skarżyli się do trybunału praw człowieka.

Ja może na tym skończę. To takie ogólne podsumowanie. Tu jest bardzo... Niektóre sprawy ciągną się bardzo długo. Robią się takie sprawy precedensowe w pewnym sensie, mimo że u nas nie ma prawa precedensowego.

Jeśli Wysoka Komisja będzie miała jakieś szczegółowe pytania, to wtedy doprecyzujemy.

PRZEWODNICZĄCY

MARCIN KARPIŃSKI

Czy przechodzimy do dyskusji?

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Panie Senator? Panie też nie.

Miałem przyjemność z panią sekretarz Owczarek gościć u państwa na spotkaniu zespołu, który zajmuje się wdrażaniem wyroków. Pan minister mówi, że sprawy w Polsce długo się ciągną, te cywilne, karne. Później, przed europejskim trybunałem to też nie trwa najkrócej. Myślę, że są bite kolejne rekordy, jeżeli chodzi o wdrażanie, realizację tych wyroków. Już nie mówię o tym zakresie indywidualnym, o wypłacie odszkodowania. Są takie sprawy, które wymagają nieraz zmian wręcz fundamentalnych.

To, co pan minister powiedział na początku swojej wypowiedzi... Ja też mówię... Mieliśmy przed chwilą sprawy dotyczące przemocy domowej, sprawy interdyscyplinarne. Tutaj też jest to

mocno interdyscyplinarne. Czy Ministerstwo Spraw Zagranicznych jest tutaj najlepszym koordynatorem? Czy rzeczywiście nie lepiej by było, gdyby to minister sprawiedliwości był tu głównym bohaterem? To po pierwsze. Kontynuując pańską wypowiedź, postawię tu małą znak zapytania.

Po drugie, wracając do tego zespołu, który był... Odnoszę nieodparte wrażenie, że jest tu mocna interdyscyplinarność podmiotów i potrzebny jest ogrom ludzi do realizacji tego wszystkiego, ale w jakiś sposób w ostatnich latach sporo było wdrażane. Powoływanie kolejnych koordynatorów... Nie wiem, czy to jest najlepszy patent. Była m.in. propozycja takiej podkomisji u nas, która by miała nad tym czuwać. Raczej nie przyjęliśmy z entuzjazmem tej propozycji. Nie ma jednak co ukrywać, że egzekutywa jest od tego, żeby... Myślę, że dzisiaj jest właściwy czas. To nie projekty poselskie, tylko rządowe. My na pewno jako parlamentarzyści szybko, niezwłocznie będziemy się nad nimi pochylać. Ale jest trochę tych tematów.

Nie wiem, czy w ogóle w tym stanie... Jak wyjrzymy dzisiaj na zewnątrz... Nie wiem, czy możliwe będzie w najbliższym czasie uchwalanie w jakiś spokojny sposób ustaw do samego końca, łącznie z podpisem pana prezydenta. Niemniej jednak chyba trzeba te działania zintensyfikować, bo ta książka będzie coraz grubsza. Pan tutaj mówi, że zawisło kolejnych kilkaset spraw. Jak słyszałem, prezes Kaczyński też deklaruje, że będzie się odwoływał do ETPC. A więc myślę, że kolejne sprawy nam się pojawiają.

My ze swej strony deklarujemy współpracę i czekamy na projekty ustaw, aby ostatecznie zamknąć wiele tych spraw, sprawę pani Tysiąc czy Wałęsy etc. Oczywiście to są tylko hasła. Wiadomo, co się za tym kryje. Dziękuję.

SEKRETARZ STANU
W MINISTERSTWIE SPRAW ZAGRANICZNYCH
WŁADYSŁAW TEOFIL BARTOSZEWSKI

Panie Przewodniczący! Wysoka Komisjo!

Ja może krótko skomentuję i poproszę koleżankę o odpowiedź.

Rzeczywiście Europejski Trybunał Praw Człowieka czeka na zmiany legislacyjne w Polsce i zawiesił w tym celu rozpatrywanie 50 spraw. Chce zobaczyć, jak my sobie poradzimy z procesem tworzenia nowego prawa, które będzie dostosowane do wymogów europejskich, i dopiero wtedy orzeknie. Być może te sprawy po prostu zostaną rozwiązane. I my to wiemy.

Z drugiej strony musimy powiedzieć, że Ministerstwo Sprawiedliwości uważa, że pomoc i działanie MSZ w tej materii jest bez zarzutu. Nie mają najmniejszych wątpliwości. To jest bardzo sprawny proces. Uciążliwy, ale sprawnie przeprowadzany przez kompetentnych ludzi.

PRZEWODNICZĄCY
MARCIN KARPIŃSKI

Wejdę w słowo. Gratuluję państwu. Ale tak czekamy na zmiany ustawowe, że z tego chwilami robi się niestety taki troszkę proces Kafki.

SEKRETARZ STANU
W MINISTERSTWIE SPRAW ZAGRANICZNYCH
WŁADYSŁAW TEOFIL BARTOSZEWSKI

Zacytuję pewną panią minister. Taki mamy klimat, Panie Przewodniczący.

PEŁNOMOCNIK MINISTRA SPRAW ZAGRANICZNYCH
DO SPRAW POSTĘPOWAŃ PRZED EUROPEJSKIM TRYBUNAŁEM PRAW CZŁOWIEKA
AGNIESZKA KOZIŃSKA-MAKOWSKA

Dzień dobry państwu.

Panie Przewodniczący! Szanowni Państwo Senatorowie! Szanowni Państwo!

Ja jeszcze słowo w ramach uzupełnienia i pociągnięcia tematu dotyczącego kwestii koordynacyjnej i roli MSZ. Chciałabym wyjaśnić, że do tej pory jest to najlepsze możliwe rozwiązanie, które było wielokrotnie analizowane i badane. Trzeba pamiętać, że sprawy praworządnościowe to tylko i aż ułamek spraw, które są przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka i praktycznie wszystkie resorty były w jakiś sposób zaangażowane w postępowania. Mówię o Ministerstwie Zdrowia i kwestiach prawa aborcyjnego, o kwestiach dotyczących prac Ministerstwa Obrony Narodowej, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji – tu są wszelkiego rodzaju sprawy uchodźcze. I trudno byłoby, żeby z uwagi na jedną tematykę... żeby resortem wiodącym był tu resort, który ma, że tak powiem, najwięcej spraw przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka. Stąd właśnie rola koordynacyjna Ministerstwa Spraw Zagranicznych w tym zakresie. Jest to jedno z najlepszych możliwych rozwiązań, które były analizowane. W ten sposób zostało to rozwiązane w naszym państwie. To jest dylemat dotyczący wszystkich państw członkowskich Rady Europy. W niektórych z nich sprawa koordynatora jest różnie rozwiązana, czasami to jest na szczeblu jeszcze wyższym, w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, ale w większości są to jednak resorty spraw zagranicznych jako te właściwe na arenie międzynarodowej. Stąd to jedno słowo wyjaśnienia.

Jeśli chodzi o kwestię wdrażania, priorytetem Ministerstwa Spraw Zagranicznych jest wykonanie wszystkich wyroków, które są zawisłe. Obecnie w wykonywaniu jest ich ponad 120. Kwestie praworządnościowe... Ich dotyczyły listy ministra spraw zagranicznych w momencie, kiedy doszło do zmiany rządu, co wskazuje na ogromną wolę i chęć, żeby tę sytuację praworządnościową uporządkować i zgodnie, we współpracy z organami międzynarodowymi, z Komitetem Ministrów Rady Europy wykonać te wyroki. Szczególnie ważny będzie wyrok pilotażowy Wałęsa przeciwko Polsce. On się na dniach uprawomocni. Tutaj Ministerstwo Spraw Zagranicznych deklarowało od początku, że jest już gotowe współpracować i wykonywać ten wyrok. Tak jak powiedział, wspominał pan minister, jest to bardzo ważne, ponieważ jest to wyrok pilotażowy. W tym wyroku trybunał wskazał sposób postępowania ze sprawami, które są już zawisłe. Część została właśnie odroczone, co jest bardzo istotne, ponieważ ciężko byłoby procedować, otrzymywać kolejne wyroki, nie rozwiązawszy problemu, który leży u źródła. Tutaj jest ogromna rola i potrzeba współpracy rządu z parlamentem, z Sejmem, z Senatem, ponieważ wykonanie wyroku wymaga zmian legislacyjnych. To jest zapisane w treści wyroku, co pokazuje, jak ogromna jest waga tego, żeby ta współpraca układała się jak najlepiej, żeby w ogóle istniała wola wykonania, bo bez samej woli... Możemy wiedzieć, że są wyroki, które... Jest kwestia woli i skomplikowania tematu, ponieważ są tematy, które wymagają bardzo dużego nakładu prac, wielu zmian. Mamy wyrok, który jest niewykonany od 2005 r. To są kwestie przedłużających się postępowań administracyjnych. Ale tu wchodzimy w materię ogromnych trudności związanych z różnymi podmiotami, które wydają decyzje. To jest kwestia długości postępowań administracyjnych w odróżnieniu od długości postępowań sądowno-administracyjnych. W zakresie postępowań sądowno-administracyjnych należy pamiętać, że one są objęte skargą na przewlekłość postępowań. W tym zakresie mamy skuteczny środek. To tyle z mojej strony. Bardzo dziękuję państwu.

PRZEWODNICZĄCY
MARCIN KARPIŃSKI

Dziękuję pani.

Czy ktoś z państwa chce zabrać głos?

Skoro nie, to zamykam ten punkt. On nie podlega głosowaniu.

Dziękuję państwu za uwagę.

Skoro nie ma innych spraw, to zamykam dzisiejsze, szóste posiedzenie.

Dziękuję bardzo.

(Koniec posiedzenia o godzinie 9 minut 50)

Kancelaria Senatu

Opracowanie:

Biuro Prac Senackich, Dział Stenogramów

Druk i łamanie:

Centrum Informacyjne Senatu, Dział Wydawniczy